

אין עוד מלבדו
 עיר יהוד ומיוחדת
 פר' יאמר ה' השמים כסא ודארץ קדם רגלי יא יזה בית אשר תבנו לי יא יזה מקום מנוחתי

שולמה

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

**פר' ואתחנן
 שבת נחמו
 תשפ"ב**
 גליון 303
 נא לשמור על
 קדושת הגליון
 נא לא לעיין בו בשעת
 התפילה וקריאת התורה

בס"ד

לעילוי נשמת
 מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
 הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
 מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה
 דב
 הרה"ק רבי הלל מפארישט ב"ר מאיר
 הרה"ק רבי מאיר נתן ב"ר חיים
 האלברשטאם
 הרה"ק רבי אשר השני מקארלין ב"ר
 אהרן
 הרה"ק רבי יעקב מראדזין ב"ר מרדכי
 יוסף
 הרה"ק רבי מנחם מענדל מטארנא
 הרה"ק רבי שלמה חנוך מראדומסק
 ב"ר יחזקאל

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"אָעפֿרָה נָא, וְאַרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר, בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּן" (ג, כ"ה)

ידועה דרשת חז"ל מדוע מוזכרת האות א' במילה חטא הרי לכאורה אין בה צורך כיוון שאין היא משמשת לצורך קריאת המילה כלל אלא על זה דורשים חז"ל שהאות א' באה כדי לרמוז שאפילו בזמן שאדם עבר עברה והוא עשה חטא עדיין הקב"ה נמצא איתו ויש יכולת לאדם לחזור בתשובה והאלף במילה חטא רומזת על אלופו של עולם שהוא הקב"ה עפ"י הנ"ל ניתן בס"ד להסביר את דבריו של משה רע"ה במילה אעברה המורכבת מ א' והמילה עבר"ה שבה רומז משה רע"ה כי הא' רומזת על אלופו של עולם שנמצא עם האדם גם בזמן שחטא ועבר עברה על מנת שיחזור בתשובה וגם משה מבקש מאת ה' שישלח לו על מה שחטא ויכניס אותו הקב"ה לארץ ישראל כיוון שהוא עשה תשובה על חטאו על זה אומר לו הקב"ה תפסיק להתפלל כי אמנם אם תמשיך להתפלל אהיה חייב לסלוח לך כי אין דבר העומד בפני התשובה אך דע שיש כאן עוד חשבונות אחרים כמובא בכל המפרשים עוד ניתן לפרש פס' זה בס"ד עפ"י פירושו של רש"י שהמדובר בהר המוריה ובנין בית המקדש ולכן קורא לו ההר הטוב כי ידוע שבד"כ הר הוא היצה"ר אך כאן הוא ההר הטוב שכן מכאן יוצאת הוראה לכל עם ישראל כמו שכתוב למה נקרא שמה מוריה שמשם יוצאת הוראה לכל ישראל איך לנהוג איך עוד יש לפרש המילה לבנן כוונתה לבית המקדש וניתן לפרש בס"ד משמעות שם תואר זה לבית המקדש לפי מה שכתוב שמעולם לא הלך אדם לישון בירושלים וחטא בידו כי קרבן התמיד של בין הערבים היה מכפר על כל חטאי עם ישראל שעברו ביום וקרבן התמיד של בוקר מכפר על עברות של הלילה עוד ידוע כי החטא מכונה בצבע אדום וכאשר הוא מתכפר האדום הופך ללבן

לדעת רש"י חז"ל מדוע מוזכרת האות א' במילה חטא הרי לכאורה אין בה צורך כיוון שאין היא משמשת לצורך קריאת המילה כלל אלא על זה דורשים חז"ל שהאות א' באה כדי לרמוז שאפילו בזמן שאדם עבר עברה והוא עשה חטא עדיין הקב"ה נמצא איתו ויש יכולת לאדם לחזור בתשובה והאלף במילה חטא רומזת על אלופו של עולם שהוא הקב"ה עפ"י הנ"ל ניתן בס"ד להסביר את דבריו של משה רע"ה במילה אעברה המורכבת מ א' והמילה עבר"ה שבה רומז משה רע"ה כי הא' רומזת על אלופו של עולם שנמצא עם האדם גם בזמן שחטא ועבר עברה על מנת שיחזור בתשובה וגם משה מבקש מאת ה' שישלח לו על מה שחטא ויכניס אותו הקב"ה לארץ ישראל כיוון שהוא עשה תשובה על חטאו על זה אומר לו הקב"ה תפסיק להתפלל כי אמנם אם תמשיך להתפלל אהיה חייב לסלוח לך כי אין דבר העומד בפני התשובה אך דע שיש כאן עוד חשבונות אחרים כמובא בכל המפרשים עוד ניתן לפרש פס' זה בס"ד עפ"י פירושו של רש"י שהמדובר בהר המוריה ובנין בית המקדש ולכן קורא לו ההר הטוב כי ידוע שבד"כ הר הוא היצה"ר אך כאן הוא ההר הטוב שכן מכאן יוצאת הוראה לכל עם ישראל כמו שכתוב למה נקרא שמה מוריה שמשם יוצאת הוראה לכל ישראל איך לנהוג איך עוד יש לפרש המילה לבנן כוונתה לבית המקדש וניתן לפרש בס"ד משמעות שם תואר זה לבית המקדש לפי מה שכתוב שמעולם לא הלך אדם לישון בירושלים וחטא בידו כי קרבן התמיד של בין הערבים היה מכפר על כל חטאי עם ישראל שעברו ביום וקרבן התמיד של בוקר מכפר על עברות של הלילה עוד ידוע כי החטא מכונה בצבע אדום וכאשר הוא מתכפר האדום הופך ללבן

וְנִשְׁמְרֹתֶם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם (ד', ט"ו)

להם ראו בני אין ערוד ממית אלא החטא ממית. באותה עשה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא ובאותו עניין יש סיפור כי בעיירה מסוימת פנו תושבי המקום אל רב העיר בטענה חמורה כי אנשי החברא קדישא מבזים הם את כבוד המתים הרב נזעק ושאל וכיצד הם עושים זאת אנו לו תושבי המקום כי לאחר ההלוויה נכנסים הם לחדר הטהרה ושם מרימים הם כוסיות י"ש לחיים הרב קרא מייד לחברא קדישא ושאל אותם האם יש אמת בדבר ענתה לו החבורה כי אמת נכון הדבר הרב שידע כי אנשי החברא קדישא הינם אנשים הגונים שאלם ומדוע הינכם עושים זאת ענו לו ישמע כבוד הרב כאשר אנו הולכים בהלוויות אנו שומעים את המלווים מדברים ביניהם כיצד נפטר המנוח חלק אומרים כי הנפטר לא לבש סוודר והיה קר חלק אומרים שהרופא לא היה טוב ואנו יודעים כי לא הערוד ממית אלא החטא וכדי להזכיר לנו את העניין הזה אנו נכנסים אחרי הלוויה לשתות י"ש ולפני זה אנו מברכים שהכל נזיה בדברו לתוכרות כי הכל נעשה בהשגחה פרטית של הקב"ה ולא הערוד ממית אלא החטא

פעמים אנו שומעים דרשנים שמביאים את הפס הנ"ל להוכיח כי יש לשמור על הגוף ונשאלת השאלה אם מדובר על שמירת הגוף היה צריך לכתוב ונשמרתם לגופכם א"כ מהו הלשון לנפשתיכם אלא ניתן לתרץ כי פס' זה בא ללמדנו כי הנפש היא החשובה ועליה יש לשמור כדי שלא תינזק והגוף הוא רק מקום משכנה הזמני של הנפש שכן רק ע"י כך שהנשמה נמצאת בגוף יכול האדם לקיים תורה ומצוות ולכן יש לשמור גם על הגוף וידוע כי כשאדם פוגם במצוות עשה נפגע ל"ע איבר וכשפוגם במצוות ל"ת נפגם גיד ובכל מקרה יש גם פגיעה בנפש ע"י חטאי האדם ולכן כאשר אדם שומר לבלתי יחטא ויפגע בנפש אזי גם הגוף יישמר ולא יינזק ולכן התורה כתבה לשמור על הנפש ע"י קיום התורה ומצוות וממילא גם הגוף יישמר ויש על האדם ליזכר כי לא הערוד ממית אלא החטא כמו שמובא במעשה עם ר' חנינא בן דוסא והערוד כמו שמובא בגמרא ברכות (ל"ג, ע"א) "תנו רבנן מעשה במקום אחד שהיה ערוד והיה מויק את הבריות באו והודיעו לו לרבי חנינא בן דוסא אמר להם הראו לי את חורו הראוהו את חורו, נתן עקבו על פי החור יצא ונשכו ומת אותו ערוד נטלו על כתפו והביאו לבית המדרש, אמר

וַיְתַעֲבַר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם" (ד', כ"ו)

ידוע מה שכתב האר"י הקדוש זי"ע בשער הגלגולים כי יש ומתעבר באדם מסוים נשמה של צדיק אשר צריך לתקן מצווה מסוימת שלא קיים אותה בחייו וע"י שהוא מתעבר בגוף של אדם הנמצא בארץ ומסייע לו בקיום המצווה נחשב לאותה הנשמה המתעברת כאילו היא קיימת את המצווה ניתן להסביר בס"ד אותו הדבר כאן שהרי משה לא נכנס לארץ ולא קיים את המצוות התלויות בארץ וחשש משה שיהיה לו חוסר בשלמות קיום המצוות כיוון שלא קיים את כל המצוות על זה אמר לו הקב"ה אל תדאג כי ע"י עיבור נשמה באלה שנכנסים לארץ ניתן להשלים את כל המצוות החסרות לנשמה

"זוֹכְרָתָּ פִּי עֶבֶד הַיֵּית בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְאָךָ ה' אֱלֹקֶיךָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה עַל פֶּן צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת" (ה', ט"ו)

שכתוב "אור זרוע לצדיק" ואז האדם זוכה להיקרא צדיק בחינת שבת וע"י כך זוכה לבוא לחיי עולם הבא שהם בחינת שבת וזה מה שהקב"ה מצווה את האדם לעשות את יום השבת היינו שהאדם יעבוד על עצמו ולעשות אותו בחינת שבת כאמור ע"י סור מרע ועשה טוב

ניתן לפרש פס' זה בס"ד על דרך עבודת ה' שכן בתחילה אדם נמצא במצב כי עבד היית בארץ מצרים בחינת עבדות, עבדות ליצרים עבדות לתאוות ואז כאשר הוא מחליט לחזור בתשובה ועושה סור מרע ויצאך ה' אלקיך משם היינו הקב"ה עוזרו ביד חזקה להצליח במעשיו כמו שכתוב הבא להיטהר מסייעין בידו אח"כ אדם זה עולה במדרגות רוחניות בחינת זרוע נטויה כמו

משנת הצדיק – הרה"ק רבי בן ציון ידלר זצוק"ל זי"ע – ט"ו מנחם אב (שישי)

הרב בן ציון גולדברג-ידלר כונה "המגיד הירושלמי" ו"מגיד מישרים היה דרשן ידוע ביישוב הישן בירושלים ובמושבות. נולד בירושלים לרב יצחק זאב ידלר גולדברג מיאדיל, פלך וילנה, מחבר הספר "תפארת ציון" על המדרש רבה אמו הייתה מלכה בת יצחק קרוסניק מגרודנה. הרב בן ציון למד בישיבת עץ חיים. נישא להענא בת רבי מרדכי יקותיאל הכהן גלויברמן. לאחר נישואיו למד בכולל "פרי יצחק" ובשנת תרנ"ד 1894 הוסמך לרבנות על ידי רבה של ירושלים, הרב שמואל סלנט ובית דינו. בילדותו ובתקופת נוספות סבל מקשיי ראייה ולכן היה מרבה לשנן את תלמודו בעל פה. עוד בצעירותו נתגלה כישרונו בדרשנות. בכל פעם שאביו סיים מטכת עם קהל שומעי שיעוריו בבית המדרש "מנחם ציון" שבחצר החורבה, היה הנער בן ציון דורש את ה"הדרן" וזכה לשבחים מפי הרבנים שהשתתפו באירוע.

בשבת זכור שנת תרס"ב (1902) כיבד אותו הרב שמואל סלנט לדרוש בבית הכנסת הגדול "בית יעקב" שבחורבת רבי יהודה חסיד, ואחר כך מינה אותו ל"מגיד מישרים" בירושלים, משרה שאותה נשא שנים רבות ללא קבלת שכר. דרש בקביעות בבית הכנסת זיכרון משה. בתשעה באב היה דורש דרשה ארוכה ורגשנית, שמשכה אליה רבים. בסוף ימיו נהג למסור אותה בבית המדרש הגר"א בקטמון. בשנים תרע"ב-תרע"ג (1913 - 1912) נשלח על ידי הרב קוק אל המושבות בשומרון ובגליל, ובשנת תרע"ד (1914) השתתף במסע המושבות. בשנת תרע"ח הקים את בית הספר החרדי לבנות, הראשון בארץ ישראל. בית הספר, כיום "בית יעקב הישן", נקרא בזמנו ר' בן ציון יאלדרס' חידור. בשנת תשכ"ב בעת החופה של נכדתו השיב את נשמתו ליוצרה

ומספרים בני משפחת קניבסקי "גם בסעודה שלישית אוכלים בביתנו מעט עוף. מקור המנהג: פעם התארח אצל סבא הסטייפלר המגיד הירושלמי הנודע רבי בן-ציון ידלר, והוא העיר כי גם את הסעודה השלישית יש לכבד באכילת בשר, מאז החלו נוהגים כן, ושוב לא פסקו.

הרב בן ציון נתמנה מטעם בית הדין של הרב שמואל סלנט לנודד בין הישובים השונים להדריך ולפקח על קיום המצוות התלויות בארץ ולשמש כמגיד מישרים. הרב בן ציון נדד על חמורו מירושלים עד מטולה בצפון ובחזרתו המשיך עד באר טוביה בדרום נהג להיכנס לבתי כנסת לדפוק בחוזקה על הבימה ולזעוק התעוררות ולשאת את דבריו המתובלים בסיפורים מדרשים ואגדות חז"ל ללא כל עיון בספר ורבים הגיעו להאזין לדרשותיו המלהיבות. בחודש אלול מסר דרשות בתל אביב פתח תקווה חיפה ובעוד מושבות שברך. לאחר כל דרשה היה קורא עם הציבור בהתלהבות השיבנו ה' אליך ונשובה וסיים באמירת קדיש. כמו כן מונה הרב מטעם בית הדין להיות אחראי על העירוב וכאשר פעם אחת הערוב נקרע עם כניסת השבת עבר בכל בתי הכנסת של ירושלים והכריז שאין לטלטל ורק לאחר חצות ליל שב לביתו לסעודת השבת. הרב בן ציון מסר את נפשו ובדרכי נועם חניך את החקלאים במושבות החדשות להפריש תרומות ומעשרות ולשמור את המצוות התלויות בארץ. גם כאשר ישן מעט בלילה היה נוהג להתפלל תפילת ותיקין ולעת זקנתו התגורר במרתף בשכונת קטמון בירושלים וחיבר מזורעו חוט עד לתיבה בבית המדרש כאשר הגיע שליח הציבור למילים גאל ישראל משך בחוט בכדי לסמן לרב בן ציון להתחיל תפילת שמונה עשרה עם הציבור

מספר רבי בן ציון ידלר: "לאחר שגמרנו הסעודה, התאספו אנשי הוועד ומכובדים מהסביבה, והרבנים דרשו לפניהם על החובה להקפיד במצוות התלויות בארץ, ובפרט בהפרשת תרומות ומעשרות. זוכרני שהיה שם במושבה אחד מן החדשים, שבאמצע דרשתו של הרב מיפו התריס בדברים כנגד הפרשת תרומות ומעשרות וזעק 'במקומנו לא יהיה כדבר הזה', וכעס הרב מיפו (הרב קוק) מדבריו מאד והטיח בו דברים קשים, עד שהגאון רבי יוסף חיים זוננפלד הרגיעו ואמר לו 'עוד יראה הרב שאיש זה יחזור בתשובה ויתן בעצמו את פירותיו לעשר'. דברי הרב זוננפלד נתקיימו במלואם, כי אחרי דרשות אלה בבואי למושבה זו לעשר עמד איש זה לצדי בכל העניינים

**דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוזכרים
זרע השלום – הרה"ק יעקב בה"ר שלום כהן (המכונה גאתו) זצוק"ל זי"ע
ביצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו (ד', ל')**

לפעמים לא תשיג ידו או שלא ירצה בחסרון כיש וכן עצת החכמה והנביאים לפעמים עי"ז יכפור האדם לגמרי רח"ל: ובו"ז כה"כ אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי וגו'. בהקדים עוד מ"ש רז"ל שהעניו מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות שנא' זבחי אלקים רוח נשברה. ו"ש אחת דבר אלקים שיעשה תשובה ויתכפר וכן תמצא אחת דבר גי' תשובה במ"ק ע"ה שתים זו שמעתי שיש כפרה שנית לנפש החוטאת גם בזה"ז שאין קרבנות והיינו ע"י העונה וכמ' וכן תמצא זו גימ' עני' במ"ק. כי עוז לאלקים שהיא התורה הנק' עוז' אמרה יביא קרבן ויתכפר וע"י העונה עם התשובה יצא אליבא דכ"ע. ולך ה' חסד שזה חסד מאתו ית' שמעלה עליו כאלו הקריב כל הקרבנות וזהו כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ממש כאלו הקריב בפועל:

ושבת עד ה"א ושמעת בקולו. אפ"ל עפמ"ש ז"ל שהתשו' מהאבה היא המובחרת וז"ש ושבבת עד ה"א ושמעת בקולו דייקא דהיינו מאהבה ולא מיראת העונש וא"ה ושמעת בקולו אין בו רמז דהיינו מאהב' אך אפ"ל מסי' הכ' כי אל רחום ה"א וגו' ר"ל אפי' על צד שרחום ה"א לא ירפך ולא שחיתך וגו' ואין כאן יראת העונש אפ"ן ושבבת עד ה"א מאהבה ותיבת כי משמחת במקום אפילו. המקי"ש ס"ט. וכן התשובה מיראה יש בה ב' מינים הא' יראת העונש וכנו'. והב' יראת הרוממות והיא המובחרת. ובו"ז יראת ה' טהורה ר"ל המובחרת וכנו' עומדת לעד שהיא תמידית כיון שאין לו משום פניה אחרת: והנה איתא בירושלמי שאלו לחכמה נפש החוטאת מה תעשה א"ל חטאים תרדוף רעה שאלו לתורה אמרה להם יביא קרבן ויתכפר שאלו לנביאים א"ל נפש החוטאת היא תמות שאלו להקב"ה א"ל יעשה תשובה ויתכפר. ובו"ז כה"כ רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום בהקדים עוד מ"ט בגמ' דתלא כרעה דהא' להורות על התשובה וז"ש רבות מחשבות בלב איש על נפש החוטאת מה דינה אם כמ"ש החכמה אם כמ"ש התורה והנביאים אבל ועצת ה' היא דהיינו לעשות תשובה הנרמזת בה"א ויתכפר וסיים עצת ה' הנו' לעולם תעמוד משא"ן עצת התורה שיביא קרבן אינה כעת בגלותינו וכן

סגולה לפרנסה – כבוד שבת

"שמור את יום השבת לקדשו" (ה', י"ב)

וגו' וכשמסלקין אותו אומרים השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם אמרתי לו בני במה זכית לכך אמר לי קצב הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת אמרתי לו אשריך שזכית וברוך המקום שזיכך לכן" מכאן ילמד האדם כמה חשוב לכבד את השבת ויש לדעת כי כבוד השבת הוא לא רק במאכלים ומעדנים גשמיים אלא גם במעדנים רוחניים שכן כל השבוע האדם טרוד בצרכי הפרנסה אך בשבת יש אפשרות לאדם לעצור ולהתעסק גם ברוח ע"י לימוד התורה וכתב הרב הבן איש חי זי"ע כי שעת לימוד בשבת נחשבת כאילו למד אלף שעות ביום חול על כן יוסיף חכם וילמד לקח טוב

הגמרא בשבת (ק"ט ע"א) כותבת "בעצ מיינה (שאל) רבי מר' ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבא"י במה הן זוכין א"ל בשביל שמעשרין שנאמר עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר שבבבל במה הן זוכין א"ל בשביל שמכבדין את התורה ושבשאר ארצות במה הן זוכין א"ל בשביל שמכבדין את השבת דאמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב משוי ששה עשר בני אדם ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים וכשמניחים אותו אומרים לה' הארץ ומלואה